

Н.В. Статівка,
к.е.н., доц. кафедри управління персоналом
і економіки праці ХарРІ НАДУ

ГАРМОНІЗАЦІЯ ІНТЕРЕСІВ СУБ'ЄКТІВ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОСТОРУ В ПРОЦЕСІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

Розглянуто проблеми формування оптимальної структури аграрного сектора економіки як складової народногосподарського комплексу, визначено пріоритетні напрямки гармонізації інтересів суб'єктів економічного простору з огляду на активізацію процесів глобалізації.

Ключові слова: державне регулювання економіки, економічна система, потреби, світова організація торгівлі.

Глобальні інтеграційні процеси у світовій економіці, розподіл праці, входження України у Світову організацію торгівлі вимагають нових підходів до вирішення проблем розвитку аграрного сектора економіки, зокрема сільського господарства.

Визначальним фактором ефективного функціонування економічної системи є оптимальний варіант її структури, що проявляється в системі відповідних пропорцій. Досягнення оптимальної пропорційності передбачає визначення кількісних параметрів потреб, що складають зміст економічних інтересів в їх ієрархічній системі. При цьому ми виходимо з того, що економічний інтерес уявляє сукупністю тих економічних відносин, у межах яких реалізуються економічні потреби, що забезпечують, як правило, розширене відтворення суб'єкта-носія інтересу.

Кількісна визначеність економічних потреб дає можливість впливати на їх співвідношення і робить процес регулювання економіки таким, який може забезпечити оптимальний варіант реалізації економічних інтересів усіх суб'єктів економічної системи. Оптимальність варіанта реалізації інтересів визначається об'єктивно обумовленою метою, яка закріплюється політичним рішенням, а матеріальну основу її здійснення складає загальний рівень розвитку продуктивних сил країни.

У сучасних умовах, коли співвідношення макроекономічного регулювання і ринку дає змогу ефективно поєднати ринкові та безпосередньо-суспільні способи господарювання, необхідно, з одного боку, оптимально реалізувати суспільні

економічні інтереси, а з іншого – знайти оптимальні межі реалізації економічних інтересів усіх суб'єктів економічної системи. У такому випадку в ієрархічній системі економічних інтересів виникає і завжди відтворюється свого роду мультиплікаційний ефект, що передбачає оптимальні межі реалізації конкретних інтересів, коли, наприклад, національні інтереси не можуть бути реалізовані в оптимальних межах без такої ж реалізації галузевих інтересів тощо. Без такого підходу в сучасних умовах господарювання, коли Україна поступово виходить з кризи, ми не зможемо в стислий час досягти оптимально ефективних результатів функціонування національної економіки.

Секторальна структура національних економік за видами економічної діяльності є узагальненою характеристикою якісного рівня розвитку економічної системи в цілому. Саме тому пропорції національних економік за умов глобалізації економічного простору є постійним об'єктом моніторингу міжнародних установ, при цьому відомості щодо української економіки часто відсутні у більшості із аналітичних і довідкових матеріалів відносно макропропорцій національної економіки.

Наведені в табл. 1 дані стосовно структурних змін, які відбулись у світовій економіці в розрізі трьох основних секторів протягом 1991 – 2003 рр., вказують на те, що основними загальносвітовими тенденціями макроструктурних зрушень є стаке скорочення у виробництві ВВП частки аграрного сегмента економіки та зростання частки послуг.

Таблиця 1

Структура валової доданої вартості в розрізі трьох секторів, %

<i>Групи країн за рівнем доходу на душу населення</i>	<i>Рік</i>	<i>Сільське, рибне та лісове господарство</i>	<i>Індустрія</i>	<i>Послуги</i>
Низький дохід	1990	32	26	41
	2003	24	27	49
Середній дохід	1990	15	39	46
	2003	10	36	54
Високий дохід	1990	3	33	65
	2003	2	27	71
Єврозона	1990	4	34	62
	2003	2	28	70
Україна	1990	26	45	30

	2003	12	34	52
--	------	----	----	----

У цьому ж напрямі відбувається і зміна пропорцій вітчизняної економіки, де протягом 1991 – 2003 рр. частка сільського господарства у структурі ВВП скоротилася більш ніж вдвічі (з 26 % у 1990 р. до 12 % у 2003 р.), а питома вага сфери послуг зросла відповідно з 3 до 52 %. Але в цілому, за часткою сільського господарства Україна в 6 разів, а часткою індустрії майже в 1,3 раза перевищує рівень країн із високим рівнем доходу, суттєво поступаючись за рівнем розвитку сфери послуг [10].

Структурування вітчизняної економіки є більш повільним і менш ефективним, ніж в успішних трансформаційних країнах, в яких частка первинного сектора скоротилася: майже втричі в Польщі (з 8 до 3 %), близько як в 4 рази в Угорщині (з 15 до 4 %) та Литві (з 27 до 7 %).

Враховуючи природнокліматичні особливості України, скорочення частки аграрного сектора економіки повинно мати відносний характер, і відбуватися на тлі збільшення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції за рахунок випереджаючого розвитку інших секторів, насамперед високотехнологічної промисловості, соціально орієнтованих видів економічної діяльності, а також фінансових і ділових послуг. Це потребує впровадження ефективної аграрної політики. Проте за оцінками, зробленими Світовим Економічним Форумом у межах рейтингового визначення конкурентоспроможності національних економік за 2004-2005 рр., вітчизняна аграрна політика визнана як занадто обтяжлива для економіки і така, що не балансує інтересів платників податків, споживачів та виробників [11]. У рейтингу країн за якістю аграрної політики Україна посіла 102-ге місце (із 104), залишивши після себе Японію і Зімбабве. Але, якщо Японія, що відноситься до найбагатших країн світу, може собі дозволити неефективне витрачання коштів на підтримку власного сільськогосподарського виробництва, то для нашої країни таке марнотратство є згубним і не стимулює прогресивних структурних зрушень.

Досягнення стабілізації та підвищення ефективності аграрного виробництва значно залежить від якості здійснення регуляторних функцій з боку держави. Через

певні галузеві особливості сільського господарства нерегульоване функціонування ринкового механізму, як правило, не може забезпечити гармонізації економічних інтересів між ланками АПК, внаслідок чого товаровиробники недоодержують значні ресурси і ефективність їх підприємницької діяльності залишається низькою [2]. Отже, існує нагальна потреба розвитку та вдосконалення державного регулювання АПК через обґрунтування, розробку і реалізацію аграрної політики держави, що потребує адекватних теоретико-методологічних підходів до обґрунтування структурного складової аграрної політики й визначення передумов здійснення її окремих складових.

Опрацювання тематики оптимізації структури АПК у системі народногосподарського комплексу, зокрема структури сільського господарства постійно знаходиться під активною увагою науковців: В. Амбросова, В. Андрійчука, В. Онікієнка, О. Онищенко, П. Саблука, Д. Стеценка та ін., проте практичне втілення науково обґрунтованого її варіанта лишається нереалізованим.

Метою даної роботи є удосконалення політики держави відносно формування оптимальної структури аграрного сектора, зокрема сільськогосподарського виробництва, що допоможе підвищити ділову активність суб'єктів господарювання, здійснити перехід на інноваційно-інвестиційний шлях розвитку економіки.

У межах народного господарства особливе занепокоєння викликають структурні зміни у складі вітчизняної економіки. В Україні сформувалася напівсировинна спеціалізація економіки, для якої характерними є значна залежність від міжнародних ринків, уразливість до зовнішніх шоків, деградація виробництв з високими технологіями. Загрозу позитивним тенденціям розвитку економічної системи становить недосконала структура промислового виробництва. У 1991 р. 25,6 % виробництва припадало на базові галузі – металургію, хімію, енергетику, паливну промисловість, тобто на найбільш капітало-, енерго- та трудомісткі і в той же час екологічно шкідливі виробництва, причому в подальшому частка саме цих галузей мала тенденцію до збільшення. У розвинутих країнах світу частка металургійного комплексу в промисловості становить 4 – 7 % [10]. Вчені застерігають, економіка, у структурі якої понад 50 % припадає на базові галузі, за всіма існуючими світовими

стандартами є безперспективною з точки зору темпів розвитку, бо потенціал її зростання вкрай обмежений через малу швидкість обороту капіталу. Завелика частка енергоємних галузей робить вітчизняну економіку занадто вразливою щодо зовнішніх шоків, особливо з огляду на ймовірні коливання світових цін на енергоресурси та металопродукцію.

Стрімке падіння питомої ваги машинобудування в структурі економіки на фоні вищевказаних тенденцій має пряме відношення і до сільськогосподарського виробництва, оскільки воно безпосередньо впливає на стан забезпечення галузі тракторами та іншою сільськогосподарською технікою. У 1990 – 2006 рр. випуск тракторів, комбайнів та інших сільськогосподарських машин зменшився в десятки і сотні разів (табл. 2).

Таблиця 2

Виробництво тракторів і сільськогосподарських машин в Україні, тис. шт. [7, с. 121]

<i>Вид техніки</i>	<i>1990 р.</i>	<i>1995 р.</i>	<i>2000 р.</i>	<i>2003 р.</i>	<i>2006 р.</i>	<i>2006р. до 1990р., %</i>
Трактори	106	10,4	4,0	4,5	3,7	3,5
Плуги тракторні	89,2	1,7	3,1	4,2	2,5	2,8
Сівалки тракторні	57,1	1,5	2,0	7,4	8,9	15,6
Комбайни кукурудзозбиральні	5,5	0,1	-	-	-	-
Машини бурякозбиральні	8,6	0,4	0,1	0,2	0,2	2,3

Наведені дані свідчать, що сільськогосподарське машинобудування не створює умов для підвищення рівня технічного забезпечення. Цей рівень катастрофічно знижується. Вітчизняні базові типи сільськогосподарської техніки за технічним рівнем (енергонасиченістю, технічною досконалістю, надійністю тощо) відстають від кращих зарубіжних зразків щонайменше на одне-два покоління, а загальне енергомашинне забезпечення виробництва нижче в 3 – 5 разів [9]. За останні 20 років потужність нових моделей тракторів і самохідних сільгоспмашин у розвинутих країнах світу подвоїлась, що сприяло суттєвому підвищенню продуктивності праці й скороченню втрат урожаю. Водночас, в Україні якість і термін використання основних технологічних операцій у рослинництві в більшості господарств у 2-3, а то й більше разів поступаються агротехнічно оптимальним, що призводить, за найскромнішими оцінками, до втрат і недобору 30 – 50 % продукції.

Держава повинна вміло використовувати наявні регуляторні важелі для гармонізації економічних відносин в АПК і здійснювати такий перерозподіл ресурсів, який забезпечить можливість розширеного відтворення виробничого потенціалу аграрного сектора. Як зазначав М. Кондратьєв: "Народногосподарський процес в цілому уявляється незворотним процесом переходу з однієї стадії на іншу" [6]. Для довгострокового періоду це твердження є справедливим, однак у короткостроковому періоді "вклинення" в технологічно неоднорідну економіку (якою є вітчизняна економіка протягом усього трансформаційного періоду) інститутів нижніх технологічних укладів (наприклад, дрібнотоварного укладу) може спричинити вирівнювання її структури шляхом переходу не на верхні "поверхи", а на нижні, аж до повної деіндустріалізації окремих секторів [6].

За таких умов одним із визначальних завдань промислової політики держави повинно стати радикальна зміна несприятливих диспропорцій як основного інструмента мобілізації та концентрації ресурсів й інституційних чинників підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки.

Агропромисловий комплекс може успішно виконувати своє призначення лише за умови достатнього його забезпечення необхідними ресурсами промислового виробництва. Не випадково, що в економічно розвинутих країнах першочерговим завданням усіх галузей народного господарства є задоволення вимог фермерів щодо ресурсів. За розрахунками економістів цих країн, одна одержана в сільському господарстві грошова одиниця дає роботу десятию одиницям в інших сферах економіки. Але поки що ця проблема вирішується в Україні вкрай незадовільно.

Як наслідок, залишається далекою від оптимальної макроструктура АПК. З одного боку, промисловий блок АПК і в кількісному, і в якісному відношеннях відстає від запитів і потреб сільськогосподарських товаровиробників, з іншого – сільськогосподарські товаровиробники втратили необхідний рівень дохідності та нагромаджень на поповнення основних і оборотних фондів. Розлад системи економічних механізмів регулювання сільського господарства, зокрема цінового регулювання в системі АПК, внаслідок якого ціни на товари для села підвищувалися

у більш швидкими темпами, ніж ціни на сільськогосподарську продукцію, – призвів до втрати значної кількості доходів сільського господарства.

Порівняння технічного забезпечення нашої держави з відповідними показниками передових країн світу показує, що в розрахунку на 1000 га орних земель Україна має 13 тракторів, тоді як США – 30, Німеччина – 203, Франція – 86, Італія – 138; зернозбиральних комбайнів в Україні в 1,5-3,6 рази менше, ніж у цих країнах. Фондо- та енергоозброєність сільського робітника в 1,8 рази нижча, ніж робітника промисловості, у розвинутих країнах світу, навпаки, в 1,5-2,0 рази вища [3]. Очевидним є екзогенний вплив структурних змін у народногосподарському комплексі безпосередньо на процеси відтворення в сільському господарстві, а відтак і на рівень виробництва сільськогосподарської продукції. Адже основні засоби зумовлюють рівень капіталоозброєності та продуктивності праці, загальну ефективність виробництва, а також конкурентоспроможність підприємства. Тому оптимальне забезпечення і їх оновлення є першочерговим завданням підприємств, які не бажають отримати поразку в конкурентній боротьбі. З огляду на це інвестиційна політика держави повинна бути націлена на створення суб'єктом господарювання необхідних умов для залучення коштів для потреб розширеного відтворення основних засобів виробництва.

Негативні процеси у співвідношенні галузей відбуваються і в самому сільському господарстві. Особливе занепокоєння викликає співвідношення двох провідних галузей – рослинництва та тваринництва. Тваринництво завжди було однією з провідних галузей народногосподарського комплексу. Проте сьогодні ситуація докорінно змінилася, що свідчить про недосконалу та нераціональну структуру сільськогосподарського виробництва. Питома вага продукції тваринництва в структурі валової продукції сільського господарства знизилася з 54,4 % у 1990 р. до 42,1 % у 2006 р. Причому зменшення питомої ваги продукції тваринництва є характерним як для сільськогосподарських підприємств відповідно з 50,7 % у 1990 р. до 37,3 % у 2006 р., так і для господарств населення – з 62,7 до 45,2 % [4]. Значно скоротилася чисельність поголів'я худоби та знизилася її продуктивність. Недооцінка структуроформуючого значення галузі тваринництва

для розвитку економіки країни призвела до значного зниження обсягів виробництва, загострення продовольчої безпеки. Як результат істотно скоротилося душеве споживання продуктів тваринництва – майже наполовину і є далеким від науково обґрунтованих норм. Такий стан речей свідчить про те, що ситуація у тваринництві вже вийшла за межі аграрного сектора і набула макроекономічного значення.

Вважаємо також за необхідне підкреслити, що розвиток тваринництва розглядається як засіб істотного підвищення економічної ефективності використання земель. Віддача кожного гектара сільгоспугідь при інтенсивному веденні тваринництва зростає у чотири-п'ять разів. У Франції, наприклад, віддача пасовищ через тваринництво у п'ять разів перевищує прибутки від пшеничного поля. Дослідженнями А. Лисецького встановлено, що економічна ефективність виробництва зерна є гранично низькою порівняно з іншими галузями [4].

Аналіз структури сільськогосподарського виробництва Харківської області виявив істотну різницю в тенденціях розвитку двох провідних галузей на районному рівні. Проблема зміни галузевої структури сільськогосподарського виробництва в ринкових умовах набуває першорядного значення. В основі таких процесів лежить суспільний поділ праці, а конкретною формою прояву якого є спеціалізація виробництва. Ефект від спеціалізації аграрних підприємств досить істотний: продуктивність праці може бути підвищена у 2,1-2,5 рази, трудомісткість продукції знижена у 2,5-3,0 рази, собівартість зменшена в 1,3-1,5 рази [5].

У ході економічної реформи галузева структура сільськогосподарського виробництва в Харківській області істотно змінилася. До початку процесів реформування провідною галуззю сільськогосподарського виробництва області традиційно було тваринництво, а частка його продукції у виробництві валової продукції сільського господарства перевищувала 50 %. Якщо у 1990 р. співвідношення двох провідних галузей сільського господарства – рослинництва та тваринництва в усіх категоріях господарств області становило відповідно 48,3 і 51,7 %, то у 2005 р. – 68,1 і 31,9 %. Причому тенденція зменшення частки продукції тваринництва у структурі валової продукції сільського господарства є характерною

для господарств усіх категорій. По господарствах населення за вказаний період вона зменшилася з 63,3 до 33,9 %, по сільгоспідприємствах області – з 47,9 до 29,4 %.

Істотною була різниця в тенденціях змін в обсяговому відношенні виробництва тваринницької продукції по зазначених категоріях господарств. Якщо по господарствах населення у 2005 р. порівняно з 1990 р. обсяги виробництва зросли на 4,7 %, то по сільськогосподарських підприємствах – знизилися на 75,7 %.

Оскільки саме через товарний продукт ми можемо висновувати про ступінь розвитку поділу праці у відповідній галузі економіки та в її структурних елементах, то є сенс звернутися до аналізу тенденції співвідношення окремих галузей у виробництві товарної продукції сільського господарства (табл. 3). У 1990 р. питома вага продукції тваринництва у структурі товарної продукції сільського господарства по підприємствах області становила 61,9 %. На сучасному етапі ситуація змінилася докорінно: питома вага галузі тваринництва знизилася у 2005 р. до 36,2 %. Галузева структура та її зміни досить істотно відрізняються по районах області. У цілому по області показник питомої ваги продукції тваринництва у структурі товарної продукції сільського господарства коливався від повної її відсутності у Барвінківському до 79,8 % у Харківському районах (79,8 п.п.), тоді як у 1990 р. коливання становило від 48,5 % у Краснокутському до 76,9 % у Дергачівському районах (28,4 п.п.).

Таблиця 3

Структура товарної продукції сільського господарства
по районах Харківської області, %

Адміністративні райони	1990 р.		1995 р.		2000 р.		2001 р.		2005 р.	
	Продукція рослинництва	Продукція тваринництва	Продукція рослинництва	Продукція тваринництва	Продукція рослинництва	Продукція тваринництва	Продукція рослинництва	Продукція тваринництва	Продукція рослинництва	Продукція тваринництва
Балаклійський	33,1	66,9	53,4	46,6	72,5	27,5	80,7	19,3	65,6	34,4
Барвінківський	41,3	58,7	74,3	25,7	84,2	15,8	84,4	15,6	100,0	0,0
Близнюківський	38,8	61,2	71,3	28,7	75,3	24,7	79,5	20,5	76,8	23,2
Богодухівський	40,9	59,1	64,3	35,7	77,7	22,3	79,5	20,5	71,1	28,9

Борівський	28,3	71,7	76,3	23,7	68,8	31,2	74,2	25,8	62,1	37,9
Валківський	49,4	50,6	71,9	28,1	71,8	28,2	71,5	28,5	62,6	37,4
В.-Бурлуцький	41,4	58,6	70,7	29,3	76,4	23,6	76,0	24,0	69,4	30,6
Вовчанський	39,9	60,1	62,1	37,9	74,7	25,3	79,6	20,4	67,2	32,8
Дворічанський	31,2	68,8	59,1	40,9	62	38	61,1	38,9	68,5	31,5
Дергачівський	23,1	76,9	20	80	58,4	41,6	61,9	38,1	27,9	72,1
Зачепилівський	35,6	64,4	69,8	30,2	75	25	77,5	22,5	77,4	22,6
Зміївський	34,7	65,3	42,4	57,6	52,9	47,1	55,5	44,5	68,3	31,7
Золочівський	37,8	62,2	62,6	37,4	78,8	21,2	81,2	18,8	77,6	22,4
Ізюмський	40,6	59,4	75,3	24,7	55	45	61,0	39,0	62,9	37,1
Кегичівський	43	57	69,5	30,5	83,5	16,5	77,9	22,1	83,8	16,2
Коломацький	-	-	60,3	39,7	84,7	15,3	85,7	14,3	85,0	15,0
Красноградський	44,6	55,4	62,5	37,5	65,9	34,1	68,8	31,2	70,2	29,8
Краснокутський	51,5	48,5	71,9	28,1	79,8	20,2	85,6	14,4	87,8	12,2
Куп'янський	28,6	71,4	54,5	45,5	59,5	40,5	62,6	37,4	68,7	31,3
Лозівський	42,4	57,6	62,6	37,4	74,2	25,8	79,5	20,5	88,6	11,4
Нововодолазький	37,1	62,9	54,1	45,9	58	42	53,3	46,7	51,0	49,0
Первомайський	48,7	51,3	66,5	33,5	83,1	16,9	82,9	17,1	91,0	9,0
Печенізький	-	-	42,5	57,5	58,3	41,7	68,6	31,4	73,4	26,6
Сахновщинський	43	57	76,7	23,3	84	16	82,6	17,4	78,2	21,8
Харківський	35,5	64,5	40,5	59,5	56,1	43,9	42,2	57,8	20,2	79,8
Чугуївський	29,8	70,2	28,2	71,8	41,6	58,4	31,1	68,9	26,3	73,7
Шевченківський	39,6	60,4	64,6	35,4	70,9	29,1	70,4	29,6	65,7	34,3
По області	38,1	61,9	59,3	40,7	69,7	30,3	68,1	31,9	63,8	36,2

Дані табл. 3 переконливо свідчать, що і в 1990 р. структура товарної продукції по районах області істотно відрізнялась, щоправда такої поглибленої диференціації як у 2005 р. не спостерігалось. У 2005 р. лише у трьох районах області питома вага продукції тваринництва перевищувала рівень 50,0 % і у 11 районах вона була меншою 30,0 %. Поглиблення спеціалізації більшою мірою відбувалося не за рахунок більш інтенсивного розвитку однієї з галузей, а через стрімке згорання виробництва продукції тваринництва. Основною причиною була суцільна збитковість тваринницької галузі. Чисельність великої рогатої худоби по всіх категоріях господарств Харківської області протягом 1990 – 2005 рр. скоротилася на 78,0 % (у т.ч. корів – на 67,6 %), свиней – на 73,3, овець та кіз – на 81,1, птиці – на

45,8 %. Це призвело до стихійних процесів в економіці підприємств, більшість з яких, згортаючи обсяги виробництва продукції тваринництва, пішли шляхом розвитку порівняно прибуткової галузі рослинництва, що не могло не позначитися на соціальному кліматі на селі, адже тваринницька галузь є трудомісткою і забезпечує значною кількістю робочих місць.

Серед чинників, що спричинили таку різну динаміку розвитку провідних галузей сільського господарства, слід вважати основним якість аграрної політики, зокрема стосовно її складової – цілеспрямованості. Річ у тім, що розвиток галузі рослинництва (основою якої є зерновиробництво) розглядався як необхідна умова стабілізації балансу продовольчої безпеки нації. Саме в цій галузі були зроблені позитивні кроки в напрямку підвищення ефективності її функціонування. Інтеграційний процес зерногосподарства у світовий простір йшли прискореними темпами, результатом чого на перших етапах процесів реформування було наближення рівня реалізаційних цін на зерно до світового рівня. Порівняно низька вартість вхідних ресурсів, зокрема робочої сили та виробничих ресурсів, забезпечувала на перших етапах досить високу рентабельність виробництва. В умовах входження вітчизняної економіки до світового економічного простору відбулася адаптація до цін на вхідні ресурси, що виявилось їх значним підвищенням для сільськогосподарських товаровиробників. Прибутковість галузі дещо знижувалася, але працюючи в умовах відносно конкурентного середовища (наявності порівняно достовірної інформації відносно цін на продукцію та ресурси тощо), товаровиробники інвестували значну кількість коштів у зниження собівартості продукції, зокрема впровадження новітніх технологій, купівлю техніки та ін., таким чином підвищуючи конкурентоспроможність свого виробництва. За словами президента Української зернової асоціації В. Климента, істотно підвищилися і експортні можливості галузі: продаж продукції здійснюється сьогодні близько у 80 країн світу.

Що стосується галузі тваринництва, то регуляторна політика мала істотно відмінну направленість. Вона була націлена переважно на стримування зростання цін на продукцію галузі, що пояснювалося низькою купівельною спроможністю

населення. Швидкі темпи зростання цін на вхідні ресурси і порівняно стримані на кінцеву продукцію галузі, приводило до ситуації неможливості нормального процесу відтворення. Через відсутність конкуренції та обґрунтованих цін на кінцеву продукцію галузі тваринництва зростання споживних властивостей її як і темпів розвитку було вкрай повільним. Галузь не мала змоги розвиватися ринковим шляхом (нерозвиненість інфраструктури ринку, не було створено центрів ціноутворення, відсутність протягом тривалого часу конкретної допомоги з боку держави особливо в сфері програм підтримки розвитку селекції і племінного тваринництва як основи інтенсифікації галузі).

Збереження тваринництва і розвиток його на інтенсивній основі відбувалося переважно завдяки притоку капіталу із інших секторів економіки, що пояснювалося з одного боку, наявністю відносно вільних грошей і пошуком можливих варіантів диверсифікації виробництв з метою мінімізації фінансових ризиків великого капіталу, з іншого – високою привабливістю українських чорноземів як засобу ефективного вкладання коштів з метою отримання вигоди в довгостроковому періоді.

У галузі рослинництва орієнтація на інтеграцію у світовий економічний простір призвела до відповідного структурування економіки, реалізації і гармонізації інтересів суб'єктів економічного простору, зокрема інтересів виробника, інвестора і споживача. Держава отримала реалізацію інтересів у формі посилення продовольчої безпеки держави, порівняно конкурентоспроможне виробництво продукції рослинництва і перспективну тенденцію його розвитку в майбутньому. Що стосується галузі тваринництва, то тут такої гармонізації інтересів не відбулося. Неадекватне і недостатньо обґрунтоване в низці випадків втручання держави в процес ціноутворення на продукцію тваринництва спричинило викривлення дії ринкового механізму. Доречним уявляється приклад розвитку галузі птахівництва, яка на відміну від інших галузей тваринництва розвивалася більш динамічно. Річ у тім, що ціни на продукцію цієї галузі відповідають світовому. Товаровиробники маючи чіткі критерії і об'єктивну інформацію, нарощували виробництво шляхом інтенсифікації галузі (єдиний шлях істотного зниження собівартості для підвищення конкурентоспроможності за умов прогнозованої ціни).

Держава сприяла розвитку зазначеного сектора встановлюючи відповідні митні тарифи. За результатами функціонування 2007 р. лише в птахівництві спостерігалось нарощування поголів'я. Такий сценарій дій не був характерним для інших галузей тваринництва. Спроба розвитку галузі свинарства на інтенсивній основі в умовах отримання світової ціни реалізації розбилася внаслідок потоку на внутрішній ринок великої кількості продукції через зони вільної торгівлі, що вщент призупинило такі наміри.

Саме у тваринницькій галузі наочним є порушення гармонізації інтересів суб'єктів економічного простору. Товаровиробник не має економічного стимулу до нарощування виробництва на інтенсивній основі, споживач втрачає свою вигоду через переплату, суспільство має збитки через втрату великої кількості робочих місць, незабезпечення раціональних норм споживання продуктів тваринного походження, деградацію соціальної сфери села.

Вихід з такої ситуації можливий лише завдяки жорсткій системі державного регулювання економічних процесів і визначення чітких народногосподарських пріоритетів, до яких без сумніву, належить і АПК. Аграрна політика держави побудована на гармонізації інтересів суб'єктів економічного простору виступає засобом стабілізації і розвитку вітчизняної економіки та її структурних складових.

Список використаних джерел

1. *Бородюк В.М.* Результативність економічних реформ в Україні // Стратегія економічного розвитку: наук. зб. – К. : КНЕУ, 2002. – Вип. 1(8). – С. 37 – 48.
2. *Валентинов В.Л.* Про структурність аграрної політики в Україні // Економіка АПК. – 2007, № 7. – С. 20 – 23.
3. *Волощук С.С.* Оцінка ресурсного потенціалу у розвитку підприємництва // Економіка АПК. – 2000. – № 12. – С. 47 – 52.
4. *Лисецький А.С.* Продовольча безпека України: теорія, методологія, емпіричний аналіз. – К. : Оріони, 2005. – С. 242-243.
5. *Онищенко А.М.* Специализация сельскохозяйственного производства (методологические проблемы оптимизации). – К. : Наук. думка, 1973. – 292 с.
6. *Онікієнко В.В., Ємельяненко Л.М., Терон І.В.* Інноваційна парадигма соціально-економічного розвитку України / за ред. В.В. Онікієнка. – К. : РВПС НАН України, 2006. – 480 с.
7. Статистичний щорічник України за 2006 рік / Держкомстат України ; за ред. О.Г. Осауленка. – К. : Вид-во "Консультант", 2007. – 552 с.
8. *Стеченко Д.М.* Державне регулювання економіки : навч. посіб. – К. : МАУП, 2000.
9. *Черновол М.* Без науки виробництву не обійтися // Уряд. кур'єр. – 2007. – № 200. – С. 12.

10. *Шинкоренко Т.П.* Структурні зміни в економіці України: порівняння із загальносвітовими тенденціями // Економіка і прогнозування. – 2006. – № 1. – С. 77 – 92.

11. The Global Competitiveness Report 2005-2006 is published by the Global Competitiveness Programme. – Geneva, 2005. – P. 628.

***Stativka N.V.* Harmonization of economical interests of the market players by the state regulations**

To find out the main priorities in State regulations for the harmonization of economical interests of the market players and reach the optimal structure of Agriculture.

Key words: state adjusting of economy, economic system, necessities, world organization of trade.

***Стативка Н.В.* Гармонизация интересов субъектов экономического пространства в процессе государственного регулирования экономики.**

Рассмотрены проблемы формирования оптимальной структуры аграрного сектора экономики как составляющей народнохозяйственного комплекса, определены приоритетные направления гармонизации интересов субъектов экономического пространства с учетом активации процессов глобализации.

Ключевые слова: государственное регулирование экономики, экономическая система, потребности, мировая организация торговли.